

דף כד

באורים והערות בפשט

'מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה. דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן' — הגם שאיסור מעוברת ומינקת חבירו אינו אלא מדרבנן, סוף סוף אינו ראוי לקיימה, וגם איננו מנוקה מעוון, ולכן אינה שותה לדעת רבי מאיר. (והעירו משיטת ר"מ במקום אחר (סוכה כג) שדבר שאינו ראוי מדרבנן, אינו נחשב 'אינו ראוי'. וישבו הדבר בפנים שונות — ע' מהר"ץ חיות ומלא הרועים כאן ובכלליו; שו"ת כוכב מעקב יג; שו"ת דובב משרים ח"ג יג; חדושי רבי עזריאל — כתובות כט. עוד בענין 'אינו ראוי' מדרבנן — ע' במובא בפסחים עח: סוכה כג).

וחכמים סוברים, הואיל ולא נאסרה אלא באיסור זמני [ודלא כרבי מאיר שהולך לשיטתו שאם נשא מעוברת חבירו לא יחזיר עולמית, וכדלהלן], לכך נחשבת 'ראויה לו' כי ראויה היא לאחר זמן. ולפי טעם 'אינו מנוקה מעוון' (ואפילו בעוון מדרבנן אין המים בודקין, כמו שפסק הרמב"ם הל' סוטה ב,ח) יש לומר, כיון שאין הביאה בעצמותה אסורה, אלא מפני סכנת הולד, אין זה מונע את בדיקת המים. (משנה למלך שם. ובשו"ת באר יצחק הוכיח מכאן שאיסור מעוברת חבירו קל משאר איסורין דרבנן — ויש לדחות, שלא משום קולא נגעו בה, אלא כיון שאינו איסור ביאה עצמי רק מחמת הולד, לכך שותה. אחיעזר ח"ג טז. ולרבי מאיר, כיון שלשיטתו נאסרה עליו עולמית, הרי עשאוהו חכמים כאיסור-ביאה עצמי מדרבנן. עפ"י הנצי"ב; אמת ליעקב — להלן כת. שעורי ר' שמואל — יבמות לו: ע"ש. ובדרך אחרת — ע' בשו"ת אור שמח ו).

'ומתניתין מגי רבי יונתן היא... — הגם שרבי יונתן מיעט ארוסה ושומרת יבם משני מקראות, והמשנה לא מיעטתן אלא מתחת אישה, מכל מקום במסקנת הדין שוים תנא דידן כרבי יונתן. ועוד יש לומר שהתנא לא רצה להאריך והסמיך שתיהן על אותו פסוק. (תוס' רא"ש ותוס' שני, ועוד.

ומצינו רבות כיוצא בהתנא קיצר בדרשה או הביא הדרש הפשוט. ע' סנהדרין נד: 'נפקא ליה מכל שוכב... וברש"י; וע"ש מג. שמפרש רב פפא את הלימוד שנקטה הברייתא באילו לא נאמר' ע"ש. וכן שם עג. 'אין ה"נ ואלא ניתן... ובהגהות הרב נאמ"ן שליט"א שבספר 'כסא רחמים'. וכן יש להלן מה. דרש רבי יהודה בברייתא מ'בשדה' פרט לטמון, ובארו בגמרא שעיקר לימודו מ'כי תקצר... / 'בשדה' בא לדרשה אחרת.

וע"ע: רש"י זבחים נז: תוס' פסחים פג סע"ב; יומא מט: סד"ה שאני; סוכה כד: ד"ה בכתיבה וד"ה תלמוד; ריטב"א שם כט: תוס' ר"ה ה: ד"ה שלמי; מו"ק ח. ד"ה נפקא; ריטב"א שם ג. ד"ה מנין; תוס' להלן לג. ד"ה אתיא; יבמות סח. ד"ה אי, ובתורא"ש (ע"ש כמה דוגמאות, ועע"ש במה שחילק); תוס' גטין כא: ד"ה ת"ל; תוס' ב"ק עז: סד"ה זה; ב"מ קטו: ד"ה אבל; סנהדרין לד: ד"ה כדכתיב; ריטב"א מכות ה: תוס' מנחות מד: ד"ה מנחתם (ע"ש דוגמאות רבות. וכן הביאו מן הסוגיא שם שדרשו מן המקרא ובאמת מקור הדין מסברא ולא מדרשא, אלא שבגמרא נוקט דרשה הרהוטה); שם עב. ד"ה מנין; חולין עד. ד"ה תרי; ר"ן חולין קיג (מב. בדפי הרי"ף ד"ה רב מרי); תוס' בכורות יד: ד"ה טוב; מעילה ח: ד"ה אלא.

וע"ע כסף משנה — פסוה"מ ב,ב; רש"ש שבועות ז. על תד"ה איתא; שפת אמת — תגיגה י על רד"ה מעילה; חו"א או"ח קכד לדף כג,ב; משך חכמה — אמור כב,ה).

(ע"ב) '...כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה' — צריך באור לפי זה מה מעליותא יש לרבי יאשיה לשומרת יבם על ארוסה, משום דלא מיחסרא מסירה לחופה,

ופרש"י שנקנית ליבם בביאה גרידתא ואפילו בזנות להיות כאשתו — והלא לשמואל לא קנה בביאת זנות אלא להיות כארוסה בלבד ולא כאשתו גמורה, ואם כן כיצד יתכן שתהא היבמה עדיפה על ארוסה? [ומלבד זאת מה שייך לומר לא מיחסרא לחופה כיון שיכול לבא עליה לשם זנות, והלא מדובר שכבר בא עליה לשם זנות, ומה יוסיף אם יבוא שוב לשם זנות?]

ויש לומר על פי מה שכתב הגר"ש שקאפ (שערי ישר ז"ח, ובחדושי יבמות סי' כט. וכבר חקר בזה בקרן אורה — יבמות נו.), שאף לפי שמואל שביאת זנות אינה קונה לכל, אם בא עליה בעל כרחה קנה לכל, מפני שאין בזה חסרון בשם המעשה של 'ביאת יבום', שלא כביאת זנות או ביאת שוגג. ולפי זה יש לפרש 'לא מיחסרא מסירה לחופה' — שאין צריך חופה מדעת שניהם, וזוהי המעליותא שיש בשומרת יבם על ארוסה.

ולפי זה צריך לומר שגם לאחר שכבר בא עליה ביאת זנות, ולכאורה כבר פקעה ממנה זיקת יבום ושם יבמה, שהרי היא יוצאת מעתה בגט ללא חליצה וקנאה לכל הדברים האמורים בפרשה, אעפ"כ עדיין יש לו זכות יבמין לקנות לכל אף בעל כרחה, ומשום כך אלימא לרבי יאשיה שומרת יבם מארוסה, כיון שיכול להכניסה לחופה בעל כרחה, משא"כ בארוסה שצריך דעת שניהם. (שערי ר' שמואל — יבמות כט: הערות במסכת סוטה.)

לא הבנתי מה הוצרכו לכל זה, והלא י"ל בפשיטות שהארוסה אינה נחשבת כנשואה עד שתכנס לחופה, ואם בא עליה בבית אביה לשם נישואין אינו כלום, משא"כ יבמה אם בא עליה לשם יבום, אפילו ללא כניסה לחופה, אשתו גמורה היא, ובדבר זה אלימא יבמה מארוסה).

ציונים ועיונים נוספים

'מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה' — על דיוק דברי רש"י בענין נישואי גרושה מעוברת ומינקת תוך כ"ד חדש — ע' בתוס' רא"ש כה: שו"ת גודע ביהודה אה"ע קמא יז ותנינא ל; שו"ת ר"י מסלוצק סא ד"ה והנה ראיתי; אבני נזר אה"ע נב, נג; אחיעזר ח"ג טז.

'יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן' — התוס' והרא"ש (ביבמות לו: וכ"ה בתורא"ש להלן כו.) צדדו לפרש 'מפרישה' — מוציאה בגט, כמו שאמרו שם בדין נושא מעוברת ומינקת חבירו (ואעפ"י שצריך לגרשה בגט נקראת זו אשה הראויה לו, משום שיכול לחזור ולקחתה לאחר זמן. 'הערות במסכת סוטה'). או יש לומר שכאן שונה, מפני שהסוטה אסורה על בעלה מהתורה, אין חוששים שמא יבוא עליה ודי בהפרשה ללא גט. (ולפי זה כאשר שתתה ונמצאת טהורה, חייב לגרשה בגט. וע' חדושים ובאורים.)

[ויש מהראשונים שלמד מכאן אודות מי שקידש מעוברת או מינקת חבירו, אין צריך להוציאה בגט אלא פורש עד כ"ד חדש, שהרי הארוסה אסורה עד שתכנס לחופה. וכתבו התוס' לדחות שדוקא באיסור דאורייתא אמרו כן, אבל באיסור דרבנן, הלא כשם שעבר על איסור מעוברת חבירו, כמו כן יש לחוש שיעבור על איסור כלה בלא ברכה. (ע"ע: מרדכי יבמות יט; אור זרוע ח"א תרכט; שו"ת מהר"ם מרוטנבורג תתסג; שו"ת הרשב"א ח"ו א).]

קינני וסתירה בשומרת יבם — לרב המנונא (לעיל יח:), שומרת יבם שזינתה — אסורה ליבמה. ולדבריו הוא הדין לשומ"י שקינא לה יבמה ונסתרה — נאסרה עליו. אבל לחולקים על רב המנונא

ומתירים שומרת יבם שזינתה, אינה נאסרת עליו בקינוי וסתירה, אלא שמועיל קינויו לענין זה שאינו נותן לה כתובה — כך משמע מפשטות דברי רש"י (כג: ד"ה ולא נוטלות). וכן נקטו התוס'. ואולם הרמב"ם (הל' יבום ב,כ) והשו"ע (אה"ע קנט,ג) אף כי פסקו דלא כרב המנוא, שיבמה שזינתה מותרת ליבם, אף על פי כן משמע מלשונם (בהל' סוטה ב,ב-ג; טושו"ע אה"ע קעח) שיבמה שקינא לה ונסתרה, נאסרה על היבם.

יש שכתבו שזה שכתב הרמב"ם שנאסרה בקינוי וסתירה, דוקא באופן שהיבם בא עליה קודם לכן, כאוקימתת הגמרא, שנעשית כאשתו. (מנחת חינוך שסה. וכן באחיעזר ח"ג סט,ג לפשטות שי' הרמב"ם). ויש שחידשו, ששיטת הרמב"ם לאסור ע"י שקינא לה ונסתרה, אף על פי שבזנות דעלמא אינה אסורה עליו, כי כאן התורה תלתה האיסור בקפידת הבעל, הלכך אפילו ביאה כזאת שאינה אסורה, אם קינא לה ועברה על דבריו — נאסרה. כך האריך להוכיח בספר בית הלוי (ח"ב מ) ואף רצה לחדש כן בשיטת רש"י, ותיריך בזה הרבה קושיות. וכן נקט הנצי"ב בחידושיו כאן. וכ"כ האור-שמת, וכן הסכים האור-גדול (מג"י). והביאו כן מדברי המאירי במשנתנו. (וכן נמצא יסוד לזה בלבוש אה"ע קעח,א לענין שחוף, ובמשל"מ א,ג. וע"ע: קהלות יעקב ב; שעורי ר' שמואל יבמות לב. חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב לב,ה; אבי עזרי (קמא) — סוטה ב,ב; הערות במסכת סוטה, ובמובא לעיל יח:).

(ע"ב) 'משכחת לה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה' — משמע כאן שאף על פי שארוסה אסורה על אישה מדברי סופרים עד שתיכנס לחופה, אם בא אליה אינו נחשב משום כך 'אינו מנוקה מעוון' והמים בודקים את אשתו. ומכאן הקשו הראשונים על הרמב"ם (סוטה ב,ח) שלא כתב כן. (כן השיגו הראב"ד שם. וכן דחה דבריו המאירי מחמת דין זה). ויש מי שתרץ שאמנם לאחר שאסרו חכמים ארוסה לבעלה, אין צריך קרא, ולא הוצרכו למעט מן הכתוב ארוסה אלא קודם שאסרו חכמים לבעלה (עפ"י משנה למלך).

ע"ע בענין זה ובישוב הקושיא: שער המלך שם; ערוך לנר — יבמות נח; קרן אורה וחדושי הנצי"ב כאן, ועוד.

'דכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה, שומרת יבם קרית לה, אשתו מעליא היא' — ואין לומר כגון שבא עליה בלא עדים שלא קנאה — שהרי אם אינו קונה אותה בביאה שלא בעדים, עדיין שומרת יבם גמורה היא ואינה בת שתיה, שאיננה תחת אישה ואין כאן 'קדמה שכיבת בעל' שהרי אינו בעלה עדיין. ואולם נראה שלפי האמת אין היבמה צריכה עדים, אלא אף אם בא עליה בינו לבינה קנאה, שאשה הקנו לו מן השמים. (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"ד שכת. וע' ביבמות נב — ציוני מחלוקת הפוסקים בדבר).

והאחרונים כיוונו לקושיא זו, והניחו כהנחה פשוטה שאעפ"י שלא קנה כלל ללא עדים, נחשב זה ל'קדמה שכיבת בעל'. [וכן מבואר בדברי התוס' ביבמות נח: ד"ה דהא — וכמו שכתב החזו"א (קל,ה) והכריח כן מסוגיית הגמרא].

ויש שתרצו, הואיל ואין משקה אלא בקינוי וסתירה בעדים, אין מועילה קדמה שכיבת בעל ללא עדים, ואם תאמר הלא אפשר שבא עליה פעמיים, כל פעם בעד אחד, שאין זה יבום ומאריך עדות המיוחדת מועילה בדיני ממונות — יש לומר שלענין השקאת סוטה אין מועילה עדות המיוחדת וכדיני נפשות. (ע' חדושי רעק"א על משניות יבמות רפ"ו; מנחת חינוך שסה,יז. וע' במאירי ריש מסכתין, שיש לדייק מדבריו שבעדי קינוי אין מצטרפים. וכן באר השאגת-אריה דברי הירושלמי, שבקינוי אינם מצטרפים ובסתירה מצטרפים. ע' חזון יחזקאל ריש סוטה).

— לכאורה נראה שגם לדעת הרמב"ם (סוטה ב,ה) שהבא ביאה אסורה מדרבנן אין המים בודקים את אשתו, כגון בא על ארוסתו, אעפ"כ הבא על יבמתו לשם זנות, המים בודקים את אשתו לרבי יאשיה, שהרי כן מבואר בגמרא במה שהעמידו שבא עליה מקודם. ודוחק לומר שאין מדובר בגמרא אלא לישיב המקראות, קודם שחכמים אסרו כלה לבעלה ללא חופה. (ולפירוש אחד בשער המלך שם, מכאן השיג הראב"ד על שיטת הרמב"ם).
וטעם הדבר נראה, שביבמה אין זה נחשב 'עוון', כי מדין תורה כך מצוותו, ואעפ"י שחכמים תקנו מאמר, אפשר שאין נחשב משום כך ביאה אסורה, ושאינו מבוטל ארוסתו בבית חמיו. וצ"ע.

דף כה

הערות בפשט ועיונים

'איבעיא להו: עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה או אינה צריכה... תא שמע...'
הא קינויי מקני לה, למאי, לאו להפסידה כתובתה... — יש סוברים שהתראה זו אין צריך לפרש לה שאם תעבור תפסיד כתובתה, אלא די במה שאומרים לה 'אל תעברי' (כן כתב הרי"א), מובא במשנה-למלך סוטה ב,א. וכן נקט לעיקר הבית-שמואל קטו סק"ז. ולפי זה יש לפרש שקינוי הבעל מועיל כאן מדין התראה, ומפסידה כתובתה מדין 'עוברת על דת'. אך ניתן גם לפרש שהקינוי וסתירה מצד עצמם גורמים להפסד כתובתה, ולא מדין עוברת על דת.

ואולם בשו"ת הרשב"א (תתסד ואילך) משמע כצד הראשון, שכתב להוכיח מסוגיתנו שא"צ התראה בשעת מעשה. וכנראה הבין בפשטות שהקינוי כאן מועיל להפסידה מדין עוברת על דת שהתרו בה. אך מלשון הרשב"א (בח"ד עט) משמע שצריך לפרש לה שמפסידה כתובתה, והרי זה ליתא בקינוי. ויש לומר לפי מה שכתב שם שבדבר מכוער ביותר אין צריך התראה, דכיעורה התראתה, הכי נמי סתירה שלאחר קינוי אין לך דבר מכוער מזה (וכדברי הרמב"ם — אישות כד,טו), הלכך אין צריך התראה.

גם מדברי התוס' בסוגיין מבואר שקינוי הבעל משמש כהתראה (ע' בד"ה שמע). וכ"נ להוכיח מדברי רש"י, שכתב (בד"ה שמחל) דבעיא דמחל על קינוי אתיא באם תמצי לומר' לבעיא דעוברת על דת שאם רצה מקיימה. ואם נאמר שקינוי אינו חשוב התראה, אין הכרח לדבר, כי אף אם אין יכול לקיימה, זהו דוקא בהתראה, כדפשיט לעיל, אבל בקו"ס שמא יכול למחול. ויש לדחות לפי מה שכתבו פוסקים שלענין חיוב לגרשה אין צריך התראה.

ואולם לפי הנ"ל אין מכל זה ראייה לעלמא שאין צריך לפרש בהתראתה הפסד כתובה, כי דוקא כאן היא כמותרית משום דבר מכוער ביותר.

ובאומר בעלה 'איני משקה' או כשבא עליה בדרך, שמפורש במשנה שיש לה כתובה — צריך באור, הלא עוברת על דת היא עם התראה כאמור, ומדוע אם רוצה לגרשה משום שעברה על דת יהודית בסתירתה, חייב לתת כתובה?

ויש לומר, מה טעם אין כתובה לעוברת על דת, משום שחשודה על הזנות, הלכך זו שרוצה להיבדק על ידי המים שטהורה היא, והוא המונעה — נמצא הוא הגורם את הגירושין ולא היא. (משנה למלך ב,א).

לפי טעמו יצא לכאורה, שהעוברת על דת כגון יוצאה וראשה פרוע וכדו', ומלבד זאת גם נסתרה, ובעלה אינו רוצה להשקותה, יש לה כתובה. וזה לא שמענו. אך אפשר שהטעם שבאינו רוצה להשקותה יש לה כתובה, לפי שסתירה כזו שעומדת להתברר בהשקאה אינה נחשבת עבירה על דת, אף כי אסור לה לעשות כן מדאורייתא. והטעם, כפי שכתבו

מפני החשד. (מנחת חינוך מב, יח).

וכן סמיכות תנופות הגשות וקמיצות וכו' — אינן נוהגות אלא בקרבן האיש ולא באשה; העבד העברי יוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון, משא"כ בעבריה; הזב מטמא בראיות ולא הזבה; מצורע אסור בתשמיש המטה, ולא מצורעת. (מובא בתוס').

פרק רביעי; דפים כג — כד

לו. ארוסה ושומרת יבם — האם הן בתורת קינוי והשקאה?

ארוסה ושומרת יבם — מקנא להן. (דבר אל בני ישראל ואמרת... — לרבות ארוסה ושומרת יבם), ונאסרות בסתירתן לבעל ולזה שנסתרו עמו (כמבואר בגמרא להלן כה.). אבל אינן שותות את המים, אלא אם נסתרו לאחר הקינוי יוצאות בלא כתובה. כן סתמה משנתנו וכדברי רבי יונתן (תחת איש; תחת אישה. לפרש"י למסקנא אין צריך מיעוט לשומרת-יבם לשמואל. והתוס' חולקים). ואילו לרבי יאשיה לא נתמעטה אלא ארוסה [ואפילו בא עליה בזנות מקודם], אבל שומרת יבם שותה. ודוקא אם בא עליה יבמה מקודם לכן, אפילו לשם זנות, אבל בלאו הכי אינה שותה מפני שלא קדמה שכיבת בעל לבעול (ויתן איש בכך את שכבתו מבלעדי אישך. ולרבי יונתן אפילו בכגון זה שבא עליה יבמה לשם זנות, אינה שותה. ואפילו לדברי רב שהיא כאשתו לכל דבר, גורת הכתוב היא למעטה. כן היא מסקנת סוגיתנו. ואולם מסוגית יבמות נראה שלרב שאמר קנה לכל משקה אותה. עתוס').

א. הלכה כרבי יונתן וכסתם משנתנו.

ומשמע מפשטות דברי רש"י, וכן מבואר בתוס', שאם נוקטים שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה [דלא כרב המנונא לעיל יח], שומרת יבם שקינא לה יבמה קודם שבא עליה, אינה אסורה עליו. ואף על פי כן הפסידה כתובה, שיכול לומר איני חפץ לישא אשה זונה. כן כתב רש"י. [אבל לפירוש התוס' אין ראייה לדין זה, ואפשר שיש לה כתובה. וכן נקט בבית הלוי ח"ב מ.ג. וכן משמע לכאורה בתורא"ש].

ואולם יש אומרים שמדברי הרמב"ם (סוטה ב) וטור שלחן ערוך (אה"ע קעח,א) נראה שאסורה, שהואיל וקינא לה ועברה על קינויו, אסרתה תורה, הגם שבזנות דעלמא אינה נאסרת. (כן האריך בבית הלוי שם. והסיק (באות טו) לפרש שאף רש"י סובר כן. וע' גם באור שמח ובחדושי הנצי"ב). וכן נקט המאירי. ויש שאין סוברים כן ופרשו דברי הרמב"ם באופן אחר. (ע' מנחת חינוך שסה; אחיעזר ח"ג סט,ג).

ב. קינא לארוסתו ואח"כ נשאה ונסתרה — הרי היא שותה על סמך קינויו. (עפ"י תוספתא וגמרא להלן). והוא הדין אם בעלה כשהיא ארוסה ביאת זנות וקינא לה ונסתרה בעודה ארוסה, ונכנסה לחופה ולא נבעלה — שותה, שהרי עתה היא 'תחת אישה' והוא מנוקה מעוון. (מאירי ועוד). ושיטת הרמב"ם שגם זה בכלל 'אינו מנוקה מעוון'.

לכאורה גם בשומרת יבם, אם קינא לה קודם שבא עליה ונסתרה לאחר היבום — אסורה. אך יש מקום לפקפק בזה, לפי מה שפסק הרמב"ם ששומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה, שמא הואיל והקינוי היה בזמן שלא היתה נאסרת אילו זינתה, אין זה קינוי המועיל. (כן צדד במנחת חינוך שסה, יז — 'ולא הבאתיו בכור הבחינה'. ובדברי חזו"א (קל,ה) מבואר שנקט כדבר פשוט

שאינן מועיל קינוי לשומ"י אם נוקטים דלא כרב המנוגא. וע' חו"ב).
ג. יש סוברים שהסוגיא ביבמות חולקת על סוגיתנו וסוברת ששומרת יבם שותה לרבי יאשיה
אפילו לא קדם ובא עליה היבם, כי מתקיים 'מבלעדי אישך' בביאת בעלה שמת.
(ע' מרומי שדה ועוד, עפ"י רש"י ביבמות).

דף כד

לז. א. אלו נשים אינן שותות ולא נוטלות כתובה לאחר קינוי וסתירה?
ב. אלו שאינן שותות ונוטלות כתובה?

א. אלו שאינן שותות ולא נוטלות כתובה (לפי שהן גרמו לעצמן בכך שנסתרו אחר קינוי) —
ארוסה;

שומרת יבם — לסתם מתניתין, כנ"ל;
נשים האסורות על בעליהן כגון אלמנה לכהן גדול או ממזרת ונתינה לישראל (כי תשטה אשתו —
בראיה לאישות הכתוב מדבר. ספרי, מובא ברש"י. ויש אומרים לפי שאין הבעל מנוקה מעוון. והוא הדין
בשניות לעריות. עפ"י רמב"ם).

א. נשים האסורות, יש להן תורת 'קינוי'. וכן אם קינא להן ממזי שהיא אסור בהן בלא הכי
— קינוי קינוי. (ע' קרן אורה כה. ד"ה לא; כו. ד"ה ומדברי כו: על תד"ה אס).

ב. היתה אסורה עליו בשעת קינוי והותרה אחר כך, [כגון שנשא ממזרת ואח"כ נעשה פצוע
דכה שמותר בממזרת] — אינה שותה. ולהפך, שהיה בתחילה מותר בה וקינא לה
ואחר כך נאסרה עליו באיסור תורה [כגון נשא כשרה ואחר הקינוי נעשה פצוע דכה] —
צריך עיון אם שותה אם לאו. (עפ"י משנה למלך ב,יא). ובתוס' הרא"ש (כו.) משמע ששעת
הסתירה היא הקובעת, שאם היתה אז באיסור — אינה נאסרת, ואם לאו נאסרת.

ג. ישנה דעה (בספרי זוטא, הובא בקרן אורה) שאף הנשים הפסולות שותות את המים.
לדברי רבי מאיר, אפילו מעוברת חבירו או מינקת חבירו אינה שותה, הואיל ונשאה באיסור, ואעפ"י
שיכול להפרישה ולהחזירה לאחר זמן. וחכמים חולקים;

א. נשא אשה בתוך שלשה חדשים מעת היותה נשואה לאחר, אעפ"י שנשא באיסור — שותה
אפילו לרבי מאיר, הואיל ואין קונסים אותו להוציא הרי היא אשתו הראויה לו.
(תוס').

ב. הלכה כחכמים.

איילונית וזקנה ושאינה ראויה לילד — לתנא קמא אינן שותות ולא נוטלות כתובה מפני שאסור לו
להשהותה אם לא קיים פריה ורביה. ורבי אלעזר חולק. (ויש אומרים שבאיילונית הכל מודים שאינה
שותה. ע' להלן כה-כו);

האומרת טמאה אני;

שבאו לה עדים שהיא טמאה;

האומרת אני שותה;

אשה שמת בעלה עד שלא הספיקה לשתות — כדברי בית הלל.

ויש עוד נשים שלא נשנו כאן, שאינן שותות ולא נוטלות כתובה; אשת סומא חרש אלם

חגר וגידם, וכן חגרת אלמת חרשת וסומית. (ע"ע להלן).
כתב הרמב"ם שקטנה אינה שותה, וכן אשת הקטן. ולדעת הראב"ד אין קינוי קטנה כלום, שאין לה התראה. ואף אם זינתה אינה נאסרת כי פיתוי קטנה אונס. ולשיטתו קינא לה כשהיא קטנה ואח"כ גדלה ונסתרה, אינה נאסרת, אבל להרמב"ם קינוי קטנה מועיל. ואולם אם נסתרה כשהיא קטנה שוב אינה שותה אף לכשתגדל ותקבל עליה שבועה. (ע' מנחת חינוך שסה, יח).

יש מי שצדד לומר שהמקנא לקטנה מן הקטן, לא נאסרה על בעלה בסתירתה עמו, מפני שספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל טהור אף ברשות היחיד (כן הקשה השב-שמעתא א, טו) ע"ד הרמב"ם. ואולם כתב שמסתימת הדברים אין במשמע כן. וע' מנחת חינוך. ובספר שערי ישר א, יח) יישב שבכל אופן אסורה, כי סוטה נידונית כספק איסור ולא כספק טומאה).

ב. אלו שאינן שותות והן יוצאות ונוטלות כתובה —

אמר בעלה איני משקה;

ע' בשפת אמת שנתן טעמים מדוע יש לה כתובה והלא עוברת על דת היא. ונקט לעיקר שמדובר בשוגגת בדין וסבורה שסתירתה מותרת. ואינה בכלל 'עוברת על דת' אלא אם היא יודעת שהדבר אסור. ולפי דבריו כאשר היא מזיזה אין לה כתובה. ואולם האחרונים תרצו באופנים אחרים. ע' משל"מ ב, א ועוד.

מי שבעלה בא עליה בדרך.

האחרונים חקרו במי שאינו מנוקה מעוון קודם לקינוי וסתירה, כגון שבא עליה בעודה ארוסה או פנויה [לדברי הרמב"ם שגם זה נכלל ב'אינו מנוקה מעוון'], האם מפסידה כתובתה בסתירתה, כי הלא גם היא גורמת לכך שאין המים בודקים, או שמא כל שנישואיה היו בהתר, אינה מפסדת כתובה בגלל עוון בעלה. (ע' משנה למלך ושער המלך — סוטה ב, ה; שפת אמת). ויש מהאחרונים שנקטו שאין לה כתובה, כי היא הכניסה עצמה לספק זה בכך שנסתרה לאחר קינוי ללא שיהא אפשר לבדקה על ידי המים. (ע' קרן אורה; אור שמח אישות כד, ד; אבי עזרי סוטה ב, טו). ואפשר לפי זה שיש חילוק אם האשה ידעה מכך קודם שנסתרה, שבעלה אינו מנוקה מעוון, אם לא ידעה (ע' הדושים ובאורים);
מי שמת בעלה עד שלא שתתה — כדברי בית שמאי.

דף כה

לח. א. העוברת על דת, האם צריכה התראה להפסיד כתובתה או אינה צריכה?

ב. עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה — מקיימה או אינו מקיימה?

ג. בעל שמחל על קינויו — האם קינויו מחול? ומה הדין בקינוי בית דין?

א. הסיקו על פי דברי הברייתא שעוברת על דת צריכה התראה לפוסלה מכתובתה. [ואין חילוק בין בעלה עמה ואימתו עליה, ובין חבוש בבית האסורים או שנתחרש ונשתטה].

א. התראה זו אינה צריכה להעשות בשעת מעשה, אלא אף התרו בה מקודם לכן — מפסדת

כתובתה. (מרדכי פ"ז דכתובות, מובא במשנה למלך סוטה ב, א; וכן הוא בהג"א כתובות אות ט ממהר"ם. ותשובת מהר"ם מופיעה בשו"ת הרשב"א תתסד-תתסו. וכן משמע משו"ת הריטב"א מא).